

Försvarsutskottets yttrande 2020/21:FöU2y

Åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har gett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2020/21:13 Åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet tar i yttrandet upp förslagen i propositionen och i motionerna 2020/21:3729 av Johan Forsell m.fl. (M) yrkandena 1, 3 och 5 samt 2020/21:3724 av Johan Hedin (C).

Utskottet föreslår att justitieutskottet tillstyrker förslagen i regeringens proposition och yrkandena 1, 3 och 5 i kommittémotion 2020/21:3729 (M). Utskottet föreslår att justitieutskottet avstyrker förslaget i motion 2020/21:3724 (C).

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, C).

Utskottets överväganden

Propositionen

För att stärka skyddet för Sveriges säkerhet föreslår regeringen kompletteringar av säkerhetsskyddslagen (2018:585). Förslagen i propositionen innebär bl.a. följande:

- Verksamhetsutövare som avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet eller viss egendom ska vara skyldiga att genomföra en särskild säkerhetsskyddsbedömning och en lämplighetsprövning.
- Verksamhetsutövare ska vara skyldiga att inför överlåtelsen samråda med en samrådsmyndighet.
- Samrådsmyndigheten ska få möjlighet att förelägga verksamhetsutövare att vidta åtgärder för att uppfylla sina skyldigheter enligt lagen och ytterst besluta att en överlåtelse inte får genomföras (förbud).
- En överlåtelse i strid med ett förbud ska vara ogiltig.

Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2021.

Motionerna

I ärendet har Johan Forssell m.fl. (M) lämnat förslag i kommittémotion 2020/21:3729. Utskottet begränsar sitt yttrande till följande förslag om tillkännagivanden till regeringen:

- Om att överväga att införa en bortre tidsgräns för när en samrådsmyndighet ska fatta beslut om en överlåtelse (yrkande 1)
- Om bättre möjligheter till stöd och vägledning för de verksamhetsutövare som berörs av bestämmelserna (yrkande 3)
- Om ett ensat regelverk för krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (yrkande 5).

I motion 2020/21:3724 av Johan Hedin (C) yrkar motionären att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver en heltäckande reglering av säkerhetsskyddskänslig verksamhet som också innehåller de förslag som Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet lagt fram.

Utskottets ställningstagande

När utländska aktörer försöker förvärva svenska företag som bedriver säkerhetskänslig verksamhet eller utvecklar känsliga teknologier kan det innebära risker för Sveriges säkerhet. Därför anser utskottet att det finns ett stort behov av att ta fram lagstiftning för att kontrollera uppköpsförsöken. De ekonomiska effekterna av coronapandemin utgör en reell utmaning och frågan

om att kunna skydda totalförvarsintressen är därför tidskritisk. Att inte ha ett adekvat regelverk för att granska och ytterst hindra utländska direktinvesteringar som skulle kunna hota nationella svenska säkerhetsintressen utgör en påtaglig risk. Utskottet har vid flera tillfällen understrukit behovet av att på olika sätt och genom olika typer av åtgärder förbättra skyddet för totalförvarsintressen. Det är därför positivt att regeringen redan nu vidtar flera åtgärder som ger ett skydd ur totalförvarssynpunkt. Utskottet anser att det är nödvändigt att både förstå de strategiska motiv som kan ligga bakom vissa utländska investeringar och att kunna vidta nödvändiga åtgärder för att skydda svenska totalförvarsintressen.

Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om att införa skyldigheter för en verksamhetsutövare som avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet eller egendom som har betydelse för Sveriges säkerhet eller ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Utskottet anser att arbetet är tidskritiskt och betonar vikten av att åtgärderna får en sådan utformning att de blir effektiva ur ett totalförvarsperspektiv.

Härutöver anser utskottet att tydliga tidsgränser för samrådsförfarandet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet kan vara en styrka. Det skapar förutsägbarhet i systemet för de aktörer som är påverkade och det finns därför skäl att överväga att införa en borte tidsgräns för när en samrådsmyndighet ska fatta beslut om en överlåtelse.

Utskottet kan vidare konstatera att det inte finns någon tydlig definition av vad begreppet Sveriges säkerhet konkret innebär. Detta innebär att flera verksamheter och eventuella överlåtelser kan komma att befinna sig i en gråzon vid bedömningen av om de ska vara föremål för samråd. Eftersom Sveriges säkerhet är ett brett begrepp som innefattar mer än bara strikta militära intressen bedömer utskottet att regeringen bör säkerställa att det finns möjligheter för verksamhetsutövare att få stöd och vägledning t.ex. i form av en dialog med samrådsmyndigheterna och genom generella riktlinjer att förhålla sig till vid överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet.

Som regeringen påpekar i propositionen kan de nu föreslagna bestämmelserna och regelverken om krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden komma att få delvis överlappande tillämpningsområden. Enligt utskottets mening kan risken inte uteslutas att motstridiga bedömningar kan komma att göras utifrån de olika regelverken. Det vore av flera skäl olyckligt om det skulle uppstå osäkerheter kring vilken lagstiftning som är tillämplig och om detta ytterst skulle leda till olikheter i de bedömningar som görs. Utskottet menar därför att ett i det här avseendet ensat regelverk skulle ha ett mervärde.

Med det ovan anförda föreslår utskottet att justitieutskottet tillstyrker regeringens förslag samt yrkandena 1, 3 och 5 i kommittémotion 2020/21:3729 (M).

När det gäller yrkandet i motion 2020/21:3724 (C) anser utskottet att resultatet av regeringens fortsatta arbete med att utveckla regelverket bör

avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder. Utskottet föreslår därför att justitieutskottet avstyrker motionen.

I övrigt har utskottet inte något ytterligare att anföra med anledning av propositionen.

Stockholm den 10 november 2020

På försvarsutskottets vägnar

Pål Jonson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pål Jonson (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Alexandra Völker (S), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP) och Alexandra Anstrell (M).

Avvikande meningar

1. Åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet (SD)

Roger Richthoff (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Caroline Nordengrip (SD) anför:

Vi står bakom det utskottet anför om åtgärder som ger ett skydd ur totalförsvarsynpunkt och delar utskottets bedömning när det gäller förslagen i propositionen och tre av de fyra motionsyrkanden som utskottet yttrar sig över.

I motion 2020/21:3729 (M) yrkande 5 lämnar dock motionärerna ett förslag om att regelverket för krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden borde ensas. Eftersom vår bedömning är att förutsättningarna skiljer sig mellan krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden ser vi den nuvarande lagstiftningen som ändamålsenlig och vi anser därför att utskottet bör avstyrka förslaget.

I övrigt har vi inte något ytterligare att anföra.

2. Åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Det är bra att regeringen nu tar ett första steg mot en bred och permanent reglering av överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom av betydelse för Sveriges säkerhet. Samtidigt vill jag betona vikten av att Sverige får en heltäckande reglering av säkerhetsskyddskänslig verksamhet som också innehåller de förslag som Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvsverksamhet lagt fram, dvs. bl.a. totalförsvarsrisker kopplat till kontroll över egendom inom vissa geografiska områden.

Genom det förslag som nu ligger på riksdagens bord genomför regeringen endast delar av betänkandet Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82) och skriver att man avser att återkomma till resterande förslag i betänkandet. Regeringen bekräftar även att det finns behov av att framöver också återkomma till frågan om granskning av utländska direktinvesteringar och om hur säkerhetsskyddslagstiftningen ska förhålla sig till detta när Direktinvesteringsutredningen slutredovisar sitt uppdrag. Jag står bakom det utskottet anfört men anser samtidigt att Direktinvesteringsutredningen bör påskynda sitt arbete och vill påminna om att medier är ett av fem identifierade områden som bedöms vara skyddsvärda. Mot denna

bakgrund anser jag att justitieutskottet även bör tillstyrka motion
2020/21:3724 (C).